

PM 2015:196 RVI (Dnr 110-1202/2015)

Barns och ungas rätt vid tvångsvård. Förslag till ny LVU (SOU 2015:71)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 30 november 2015

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Barns och ungas rätt vid tvångsvård. Förslag till ny LVU (2015:71)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen anför följande.

Ärendet

Utredningen ”Tvångsvård för barn och unga”, som tillsattes i juli 2012, syftade till att förstärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga samt bidra till kvalitetsutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården. Utredningen fick i juni 2013 ett tilläggsdirektiv om att även se över olika placeringsalternativ för barns och ungas boende, vård och fostran enligt socialtjänstlagen (SoL) och lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). I den delen lämnade utredningen ett delbetänkande (SOU 2014:3) i februari 2014. I juni 2014 beslutade regeringen att ytterligare komplettera utredningen med uppdraget att göra en översyn av hur långsiktighet och stabilitet i större utsträckning kan säkerställas för barn som är eller bedöms bli långvarigt placerade.

I slutbetänkandet ”Barns och ungas rätt vid tvångsvård - förslag till ny LVU” (SOU 2015:71) föreslås en ny lag, i betänkandet kallad den nya LVU, i syfte att tillförsäkra barn och unga skydd och en god vård. Den grundläggande rätten till information och delaktighet lyfts fram och tydliggörs.

Utredningen finns att läsa i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor.

Stadsledningskontoret stödjer förslaget till ändringar i lagstiftningen och det genomgående tydliga barnperspektivet. I några delar av förslaget till ny lagstiftning önskar kontoret dock förtydliganden. Det gäller exempelvis hur ansvarsförhållandena mellan kommun och landsting påverkas av ändringen av skrivningen i lagtexten från

”något annat socialt nedbrytande beteende” till ”något annat i sig självt nedbrytande beteende”. En annan oklarhet rör yngre barns deltagande i den muntliga förhandlingen i domstol, hur det ska genomföras i praktiken för att bli bra för barnet och skapa en reell delaktighet. I förslaget ligger också att det redan i beslutet om omedelbart omhändertagande ska anges om grunden är sådana omständigheter som avses i 2 § (miljö) eller 3 § (beteende), vilket kontoret anser kan skapa komplikationer då det i många fall i det akuta skedet inte är självklart vilken av paragraferna som är tillämplig.

Socialnämnden stödjer förslaget i stort, men har samma invändningar som stadsledningskontoret.

Utbildningsnämnden ställer sig bakom förslagen i utredningen och anser att förslaget harmoniserar väl med stadens riktlinjer och stödmaterial för samverkan mellan skola och socialtjänst.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd anser att utredningens förslag i stort är bra och kan bidra till en förstärkning av barnperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga samt leda till en viss kvalitetsutveckling inom den sociala barn och ungdomsvården.

Skärholmens stadsdelsnämnd stödjer de förslag som betänkandet lägger fram och instämmer i att barnrättsperspektivet behöver stärkas. Nämnden lyfter att insatserna enligt 22 § LVU är problematiska att tillämpa, samt att möjligheten att bevilja insatsen kontaktperson till barn under 15 år, respektive placering enligt SoL till barn över 16 år, utan vårdnadshavarens samtycke kan skapa svårigheter i samarbetet med föräldrarna.

Älvsjö stadsdelsnämnd är överlag positiv till förslagen och står bakom dessa. Förslagen stärker barnens trygghet och det finns ett tydligt barnperspektiv i de förändringar som föreslås. Nämnden anser dock att det ändrade rekvisitet ”något annat i sig självt nedbrytande beteende” är otydligt och skapar osäkerhet i ansvarsfördelning mellan socialtjänst och hälso- och sjukvården.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor ser överlag positivt på förslaget, men menar att det finns en risk att ändringen i rekvisitet ”något socialt nedbrytande beteende” till ”något annat i sig självt socialt nedbrytande beteende” kommer att leda till att barn tvångsomhändertas endast på grund av sin funktionsnedsättning och det beteende som denna för med sig.

Mina synpunkter

Barn och unga ska växa upp under goda och trygga förhållanden och ges förutsättningar för en gynnsam utveckling. Barn som far illa eller riskerar att fara illa ska ges skydd och stöd från samhället. Kommunernas socialtjänst har ett stort ansvar för att se till att barns och ungas grundläggande behov av trygghet, omsorg och utveckling tillgodoses. Så långt som det är möjligt ska insatser ges utifrån ett samförstånd mellan socialtjänst och familjen och såväl barn som föräldrar ska medverka till och vara delaktiga i insatsernas utformning och genomförande.

Det finns dock tillfällen då behövt skydd, stöd eller vård inte kan ges med samtycke och därför behöver ges med hjälp av tvångsingripanden. När så sker ska detta göras på ett rättssäkert sätt och med stor respekt för barnet och dess föräldrar. Barnets behov ska ställas i främsta rummet och vara avgörande vid beslut. Barn har

rätt till delaktighet och att delges relevant information. Vården ska utformas utifrån ett barnperspektiv.

Jag välkomnar därför det förslag på ny LVU som läggs fram i utredningen. Förslaget präglas av ett starkt barnrättsperspektiv såväl när det gäller vårdens syfte och innehåll som delaktighet, långsiktighet och övergång mellan tvångsvård och frivilliga insatser. I stora delar instämmer jag i vad utredningen har kommit fram till. Den nya LVU delas in på ett mer pedagogiskt sätt där det tydligt framgår vad syftet och målet med vården är, vilket underlättar för såväl socialtjänsten som för den enskilde. Barns rätt till stabila förhållanden stärks i varaktiga placeringar och rättssäkerheten för barn och deras föräldrar ökar. Den nya LVU sätter också fokus på stärkt samverkan kring hälsa och utbildning, vilket är områden där det tidigare funnits stora brister för barn i samhällsvård. Jag vill dock påpeka några saker där jag ser behov av förtydliganden eller förändringar.

Barnombudsmannen har varit starkt kritisk mot lagstiftningen kring de särskilda befogenheter som Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem har. I det nya förslaget begränsas dessa befogenheter kraftigt och ska numera benämnas som skyddsåtgärder. Jag delar utredningens ställningstagande att det kan finnas tillfällen då dessa åtgärder är nödvändiga utifrån ett skyddsperspektiv. Många av de barn och unga som vårdas på de särskilda ungdomshemmen har omfattande problematik som kan ta sig självdestruktiva uttryck. Samtidigt visar tidigare kartläggningar att befogenheterna inte sällan använts av disciplinära syften snarare än utifrån ett skyddsperspektiv. Jag vill därför påtala vikten av att Barnombudsmannens synpunkter kring detta särskilt beaktas i samband med att utredningens förslag läggs fram för beslut i riksdagen.

Utredningen föreslår att rekvisitet för vård enligt nuvarande tredje paragrafen som idag lyder ”något annat socialt nedbrytande beteende” ändras till ”något annat i sig självt nedbrytande beteende”. Syftet med detta är att samhällets yttersta skyddsnät ska omfatta även barn med funktionsnedsättning. Dessa barn riskerar idag att falla utanför LVU-lagstiftningen, trots att de kan ha beteendeproblem som påminner mycket om sådant beteende som avses i rekvisitet, samtidigt som de nekar insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Jag delar utredningens uppfattning att det är viktigt att säkerställa att även dessa barn kan ges adekvata insatser. Det finns alltid en risk att svåra förhållanden och missförhållanden förklaras med ett barns funktionsnedsättning. Samtidigt delar jag den oro som kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor lyfter om att barn och unga med funktionsnedsättning alltså kan bli föremål för tvångsvård enbart på grund av sin funktionsnedsättning och de beteenden som denna för med sig. Det finns också en risk att socialtjänsten åläggs uppgifter som någon annan huvudman egentligen ska ansvara för. Denna bestämmelse behöver därför förtydligas.

Jag ser att det finns problem med den bestämmelse som föreslås om att redan i samband med ett omedelbart omhändertagande ange om det sker utifrån miljö- och/eller beteenderekvisiten. Inte sällan kan något som till en början verkar vara beteendeproblem ha sin grund i en svår hemmiljö. Likaså kan misstänkta brister i omsorgen hos föräldrarna visa sig vara något annat i ett senare skede i utredningen. Att redan i den akuta situation som råder när beslut om omedelbart omhändertagande fattas ange tillämpbara rekvisit kan vara riskabelt och medföra att arbetet framåt försvåras.

Utredningens förslag innebär stärkta rättigheter och förhöjd kvalitet för de barn som är i samhällets vård. Att tydliggöra samhällets ansvar gentemot de barn som vårdas utanför hemmet är i grunden något väldigt positivt. Samtidigt befinner sig den sociala barn- och ungdomsvården under stark press redan idag. I Stockholms stad har antalet anmälningar ökat med 60 procent mellan år 2011 och år 2014, och antalet inledda utredningar har fördubblats under samma period. Därutöver har utrednings- och uppföljningssystemet Barns behov i centrum (BBIC) införts, vilket förvisso har medfört en kvalitetshöjning men också ökat kraven på dokumentation. Ytterligare krav på dokumentation, uppföljning och förhöjda ambitioner kring kvalitetsarbetet behöver därför mötas med ökade resurser från såväl kommunen som staten. I annat fall finns risken att de socialsekreterare som idag arbetar med barn och unga inte orkar med och väljer att byta arbete – något som vi redan idag ser sker. Det skulle påverka kontinuiteten i arbetet och därmed vara direkt kontraproduktivt. I vårt förslag till budget för år 2016 finns ett tillskott på 95 mnkr för barn- och ungdomsvården, och regeringen har lagt förslag på särskilda satsningar om 250 mnkr per år fram till år 2019. Det är några steg på vägen mot att vända utvecklingen, men mer behövs. Enligt utredningen väntas kommunernas kostnader öka med mellan 43 till 48 mnkr per år till följd av utredningens förslag. Jag ser därför att det är av stor vikt att kommunerna kompenseras för detta.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Barns och ungas rätt vid tvångsvård. Förslag till ny LVU (2015:71)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 29 oktober 2015

ÅSA LINDHAGEN

Bilaga

1. Reservationer m.m.
2. Remissen ”Barns och ungas rätt vid tvångsvård. Förslag till ny LVU (2015:71)”, sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Anna König Jerlmyr och Joakim Larsson (båda M) enligt följande.

Vi välkomnar i grunden förslaget till ny LVU. Det är mycket välkommet att barnperspektivet nu stärks och att en del av de brister som funnits med den gamla lagen kan rättas till. Precis som socialnämnden konstaterar är barns möjlighet att göra sin röst hörd viktig, inte bara för att låta barnen kunna påverka de beslut som rör dem, utan även för att ge ett allsidigt underlag till utredningen.

Vi välkomnar att utredningen föreslår en ökad skyldighet för kommunerna att erbjuda stöd till föräldrar att skapa en god miljö i hemmet. Vi välkomnar också att kravet på övervägande var sjätte månad ersätts med en rapporteringsskyldighet. Den gällande ordningen bidrar till att skapa oro och osäkerhet hos barnen.

Vi ser även positivt på att kravet på vårdnadshavarens samtycke vid fortsättning av vård vid frivilliga placeringar mjukas upp för äldre barn. Det måste vara barnets bästa som står i centrum.

Brister i föräldraskapet drabbar även barnens hälsa. Bland annat därför anser vi att utredningen borde ha skärpt skrivningarna om läkarundersökningar och gjort dem mer eller mindre obligatoriska. Att 40 procent av barn som omhändertas enligt LVU inte genomgår läkarundersökning är en för hög siffra i ljuset av att en tredjedel av barnen som undersöks visar sig ha behov av uppföljning inom hälso- och sjukvården. Det finns också, som utredningen konstaterar, ett stort behov av att bättre följa upp hälsoutvecklingen hos barn även efter omhändertagandet.

Barn som omhändertas enligt LVU kan placeras i det egna hemmet. Detta är en relativt sällsynt men dock förekommande form av placering. Vi ser gärna att möjligheterna att använda den placeringen minskas och att placering i det egna hemmet inte förekommer när det rör sig om barn och unga som befinner sig i eller är på väg in i kriminella eller på andra sätt antisociala miljöer.

Med tanke på den allvarliga kritik Barnombudsmannen har riktat mot användningen av avskiljningar vid särskilda ungdomshem är det bra att utredningen har sett över och föreslagit en skärpning av reglerna. Det är bra att tidsgränsen för avskiljning begränsas. Vi ifrågasätter dock om skillnaden mellan avskiljning med stängd eller öppen dörr är relevant och tillräcklig för att tillgodose den kritik som har riktats mot förfarandet.

En lyckad skolgång är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra utanförskap hos unga. Därför välkomnar vi utredningens förslag att i både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen införa likalydande bestämmelser om samarbete inför, under och efter en placering.

Barn som är placerade har ofta särskilda behov relaterade till sin inläring. Det finns intressanta forskningsrön på området. Sedan några år pågår i Stockholm och ett antal andra svenska städer projektet SkolFam. När resultatet av den pågående utvärderingen på riksnivå är klar bör regeringen överväga om detta är något som kan användas för att stärka stödet till placerade barn i sin skolgång. I mellantiden kan och bör Stockholms stad gå vidare med att implementera lärdomarna i ordinarie verksamhet.

Det finns i Stockholm och Sverige ett antal barn som missar stora delar eller hela sin skolpliktiga skolgång därför att föräldrarna håller dem borta från undervisningen utan att sociala myndigheter kan agera, något som har potentiellt mycket svåra och destruktiva effekter för barnens möjligheter till ett självständigt liv. Vi anser att socialtjänstlagen behöver förtydligas med att långvarigt och medvetet brytande av skolplikten kan vara grund för ingripande.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Jonas Nilsson och Lars Jilmstad (alla M) och Björn Ljung (FP) med hänvisning till Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Utredningen anser att barnrättsperspektivet behöver stärkas i tvångsvården för barn och unga och föreslår en ny lag, i betänkandet kallad den nya LVU. Syftet är att tillförsäkra barn och unga skydd och en god vård. Med barn ska i nya LVU avses varje människa under 18 år och med ung person, eller den unge, varje människa mellan 18 och 20 år. Ambitionen är att förslaget till ny lagstiftning ska vara mer pedagogisk och överskådlig än den nuvarande.

Tydligare krav ska ställas på vården, och de grundläggande rättigheterna om rätt till information och delaktighet fram och tydliggörs. Bestämmelsen gäller inte enbart information som ges till barn och unga, utan avser också den som ges till vuxna, dvs. unga över 18 år och barnets vårdnadshavare.

Några viktiga förändringar

Utredningen anser att nuvarande förutsättningar för vård enligt LVU i princip bör behållas oförändrade. Rekvisiten bedöms vara inarbetade och det har över tid utvecklats rättspraxis som bidrar till ökad förutsägbarhet och likvärdighet. Beteenderekvisiten föreslås dock ändras något. Rekvisitetet ”missbruk av beroendeframkallande medel” föreslår ersättas med ”missbruk av alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel”.

Utredningen föreslår att det i beslut om omedelbart omhändertagande ska anges om det grundas på sådana omständigheter som avses i 2 § (miljö) eller 3 § (beteende) i nuvarande LVU eller om beslutet grundas på båda dessa paragrafer. Utredningen föreslår också att det ska tydliggöras vilka befogenheter socialnämnden har under verkställigheten av ett omedelbart omhändertagande.

Utredningen föreslår att en ny bestämmelse införs avseende vad en ansökan om vård enligt LVU ska innehålla. Vårdplanen föreslås få en tydligare roll, och förslag lämnas på att en obligatorisk läkarundersökning ska göras inför en ansökan om vård enligt LVU med syfte att vara en del av underlaget för bedömningen av barnets eller den unges behov av vård och för planeringen av eventuell fortsatt vård.

I syfte att stärka barns och ungas möjligheter att få sina rättigheter tillgodosedda i rättsprocessen i ärenden enligt LVU föreslår utredningen att det ska finnas möjlighet till offentligt biträde i mål om begränsning av umgänge och hemlighållande av barnets vistelseort. Den som företräder barnet ska vara lämplig och ha kunskap om barn. Kunskapen om barns behov och barns rättigheter behöver också stärkas i domstolen.

Utredningen anser att ett stärkt barnrättsperspektiv och hänsyn till barnets ökade beslutskompetens i takt med stigande ålder och mognad motiverar att äldre barn ska få större bestämmanderätt när det gäller frivilliga insatser enligt SoL. Det föreslås därför att socialnämnden ska kunna besluta om placering av barn som fyllt 16 år även utan vårdnadshavarens samtycke, om det är lämpligt och barnet begär eller samtycker till det.

Utredningen föreslår att nämnden ska erbjuda vårdnadshavare till barn som omhändertas enligt LVU på grund av miljön i hemmet stöd som kan bidra till att de blir delaktiga i vården och utvecklas i sitt föräldraskap. Utredningen anser att rättssäkerheten för vårdnadshavaren under vårdens genomförande i vissa avseenden

behöver förstärkas. En bestämmelse föreslås i nya LVU om att barnets vårdnadshavare, så långt det är möjligt och lämpligt, ska få information om och ges möjlighet att vara delaktiga i genomförandet av vården. Vårdnadshavare föreslås också få rätt till offentligt biträde vid ärenden om umgängesbegränsning och hemlighållande av barnets vistelseort.

Utredningen anser att lagstiftningen i högre grad måste ta hänsyn till vissa barns behov av stabilitet i sin uppväxt. Utredningen föreslår att vårdplanen som avser barn ska revideras senast när barnet varit placerat i två år och särskilt avse barnets långsiktiga boende. Vidare föreslås att kravet på övervägande ersätts med en skyldighet för barnets särskilda socialsekreterare att minst var sjätte månad rapportera till socialnämnden om hur barnets behov tillgodoses, hur vårdnadshavarnas förhållanden utvecklar sig och, om vården bör fortsätta, hur den bör inriktas och utformas.

Utredningen anser att det är angeläget ur rättssäkerhetssynpunkt att det förs in en bestämmelse i den nya LVU om rätt för part att begära att vården ska upphöra. Samtidigt föreslås att en begäran från en vårdnadshavare om att vård enligt nuvarande 2 § LVU ska upphöra inte behöver prövas av socialnämnden om frågan om vård har prövats av nämnden eller rätten de senaste tolv månaderna.

Nuvarande regler om vårdens upphörande innebär att två rättsprocesser kan uppstå, en som prövar föräldrarnas lämplighet och en annan som prövar om barnet tar skada av en hemflyttning (flyttningsförbud). Utredningen anser att denna ordning inte är förenlig med ett barnrättsperspektiv. Utredningen föreslår därför att en bestämmelse ska föras in i den nya LVU om att barnets bästa ska vara avgörande vid prövningen av om vård enligt nuvarande 2 § LVU ska upphöra. Utredningen anser att bestämmelserna om flyttningsförbud behöver finnas kvar för att förhindra skadliga hemtagningar av barn som är frivilligt placerade. Det finns också en oklarhet i hur långt vårdnadshavarens bestämmanderätt sträcker sig vid vård enligt LVU. Utredningen föreslår därför ett förtydligande om att socialnämnden övertar bestämmanderätten i den utsträckning det behövs för att genomföra vården.

Utredningen föreslår att det i SoL och hälso- och sjukvårdslagen (1982:763, HSL) införs likalydande bestämmelser om att kommuner och landsting ska ingå överenskommelser om ett samarbete i fråga om vård utanför det egna hemmet av barn och unga. Kravet avser överenskommelser om samarbete såväl inför en placering som under genomförandet av vården och inför att den avslutas. Formerna för samverkan mellan landstingen och de särskilda ungdomshemmen bör särskilt uppmärksammas i anslutning till arbetet med dessa överenskommelser.

Utredningen bedömer att det finns flera hinder och risker för att institutionsvården inte ska motsvara ställda krav och behov avseende kvalitet och kompetens. Att säkerställa tillgången till medicinsk och psykologisk kompetens vid enskilt och kommunalt drivna HVB är särskilt angeläget när vården sker med tvång, i synnerhet om verksamheten har en inriktning mot barn och unga med psykiska funktionsnedsättningar eller psykisk ohälsa.

I den nya LVU föreslås de s.k. särskilda befogenheterna som de särskilda ungdomshemmen har ges benämningen skyddsåtgärder. Förslagen innebär bl.a. att åtgärden avskiljning differentieras i två olika nivåer: avskiljning med öppen dörr och avskiljning med låst dörr. Utredningen föreslår att tiden för hur länge en avskiljning får pågå minskas kraftigt.

Utredningen anser att utslussning från vård utanför det egna hemmet samt stöd och hjälp efter avslutad placering är viktiga delar av samhällets åtagande och att dessa behöver stärkas och utvecklas. Utredningen föreslår ett tillägg i bestämmelsen om genomförandeplan i Socialtjänstförordningen, SoF, om att den också ska beskriva hur barnet eller den unge ska förberedas för tiden efter det att en placering i ett familjehem eller HVB har avslutats.

Utredningen bedömer att förslagen till ny LVU och andra lagändringar innebär vissa utökade och förtydligade krav på kommunernas och landstingens verksamhet i förhållande till den kommunala självstyrelsen. Kommunerna beräknas därutöver få ökade kostnader med 43–48 miljoner kronor per år till följd av utökade arbetsuppgifter och ambitionshöjningar i lagstiftningen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Älvsjö stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshindersfrågor.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 5 oktober 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret stödjer förslaget till ändringar i lagstiftningen och det genomgående tydliga barnperspektiv som framgår av skrivningarna. Det är angeläget att barns rätt till inflytande, insyn och information stärks i den lagstiftning som så starkt påverkar det enskilda barnets livssituation, ofta mot dess egen vilja.

Kontoret instämmer i utredningens beskrivning av behovet att stärka domstolarnas barnperspektiv genom att ha särskilt utbildade jurister. Det är särskilt viktigt att där kunna ha kompetens att tolka och förstå barns och ungas ageranden och ha ett tydligt fokus på barnets bästa.

Utredningen föreslår att rekvisitet annat socialt nedbrytande beteende ska modifieras. Det är bra att det säkerställs att inga barn i behov av hjälp hamnar utanför samhällets skydd. Kontoret anser dock att tillägget ”i sig självt” är otydligt och bör ersättas med tillägget ”oberoende av orsak” såsom diskuteras i avsnittet. Utredningen föreslår också att rekvisitet missbruk av beroendeframkallande medel även ska omfatta dopningsmedel. Enligt förslaget ska beteenderekvisitet bl.a. ange missbruk av läkemedel. Enligt kontorets mening behövs ett förtydligande vilka läkemedel som avses.

Förslaget om omedelbart omhändertagande i ärenden enligt Bryssel II-förordningen väcker, enligt kontorets mening, frågor kring hur länge det omedelbara omhändertagandet kan pågå eftersom det inte, som i andra fall, är kopplat till en ansökan om vård enligt LVU.

Förslaget om att det i beslut om omedelbart omhändertagande ska anges om det grundas på sådana omständigheter som avses i 2 § (miljö) eller 3 § (beteende) i nuvarande LVU eller om beslutet grundas på båda dessa paragrafer kan skapa komplikationer. I många fall är det i det akuta skedet inte självklart vilken av paragraferna som är tillämplig och i vissa fall kan det i det senare utredningskedet visa sig vara den andra eller båda paragraferna. Att då redan från början ha behövt slå fast detta kan begränsa hanteringen och också försvåra samarbetet med barn och föräldrar.

Utredningen föreslår att begäran från vårdnadshavare om att vård enligt nuvarande § 2 LVU ska upphöra inte behöver prövas av socialnämnden om frågan om vård har prövats av

nämnden eller rätten de senaste tolv månaderna. Kontoret uppfattar även den delen av förslaget som en förstärkning av barnets rättigheter utifrån ett barnperspektiv då tätt upprepade utredningar av den typen ofta skapar oro och instabilitet för barnet.

Utredningen föreslår att ska införas krav om samarbete mellan kommuner och landsting i fråga om vård utanför det egna hemmet av barn och unga. Kravet avser överenskommelser om samarbete såväl inför en placering som under genomförandet av vården och inför att den avslutas. Formerna för samverkan mellan landstingen och de särskilda ungdomshemmen bör särskilt uppmärksammas i anslutning till arbetet med dessa överenskommelser. Kontoret anser att det behöver förtydligas vad landstinget ansvarar för vid HVB och hur detta ansvar ska genomföras. Detta klargörande behövs inte minst vad gäller psykologinsatser.

Ytterligare en viktig fråga som lyfts i utredningen är vikten av en bra, välplanerad och genomtänkt utslussning efter avslutad vård. Placerade barn har ofta en särskilt utsatt situation när steget ut till vuxenlivet ska tas och behovet av stöd kan vara omfattande. I några delar av förslaget till ny lagstiftning önskar kontoret förtydliganden. Exempelvis vad gäller ändringen av ”något annat socialt nedbrytande beteende” till ”något annat i sig självt nedbrytande beteende” och hur det påverkar ansvarsförhållandena mellan kommun och landsting. Om det innebär ett ökat ansvar för kommunen att bereda vård med stöd av LVU för barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar behövs omfattande kompetensutveckling och skapande av nya vårdformer då den typen av vård traditionellt inte legat på kommunen. Nya frågor om gränsdragningar uppstår också, till exempel vad gäller åtgärder, självskadebeteende etc.

Vid placering utanför kommunen är det otydligt vilken kommun som ska ha ansvar för stöd och hjälp efter avslutad placering och vid slutfaserna av denna. Ett förtydligande är önskvärt om vilken kommun som ska ha ansvaret för att planera respektive utföra stödjande åtgärder och när ett sådant ansvar ska gå över till den andra kommunen.

En annan oklarhet rör skrivningarna kring yngre barns deltagande i den muntliga förhandlingen i domstol. Det behöver exempelvis tydliggöras hur det genomförs i praktiken för att det ska bli bra för barnet och skapa en delaktighet. Vidare behöver det tydliggöras vilken kompetens som krävs av alla inblandade och vilka förändringar som behöver införas i själva processen.

Stadsledningskontoret delar utredningens bedömning att förslagen kommer att medföra ökade kostnader för kommunerna. Stadsledningskontoret förutsätter att kommunerna kompenseras om förändringarna leder till kostnadsökningar.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2015 att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Andrea Ström m.fl. (M) och Inga-Lill Persson (FP), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Stina Bengtsson (C), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 augusti 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen stödjer förslaget till ändringar i lagstiftningen och det genomgående tydliga barnperspektiv som framgår av skrivningarna.

Det är angeläget att barns rätt till inflytande, insyn och information stärks i den lagstiftning som så starkt påverkar det enskilda barnets livssituation, ofta mot dess egen

vilja.

Förvaltningen instämmer också till fullo i utredningens beskrivning av behovet att stärka domstolarnas barnperspektiv genom att ha särskilt utbildade jurister. Det är särskilt viktigt att där kunna ha kompetens att tolka och förstå barns och ungas ageranden och ha ett tydligt fokus på barnets bästa.

Även tydliggörandet kring att den obligatoriska läkarundersökningen i samband med ansökan om vård ska vara ett underlag för bedömningen och planeringen kring den unges behov av vård är positivt, då det inte alltid varit en självklarhet trots kunskapen om att placerade barn och unga som grupp har sämre fysisk och psykisk hälsa jämfört med genomsnittet bland barn.

Utredningen föreslår att begäran från vårdnadshavare om att vård enligt nuvarande § 2 LVU ska upphöra inte behöver prövas av socialnämnden om frågan om vård har prövats av nämnden eller rätten de senaste tolv månaderna. Förvaltningen uppfattar även den delen av förslaget som en förstärkning av barnets rättigheter utifrån ett barnperspektiv då tätt upprepade utredningar av den typen ofta skapar oro och instabilitet för barnet.

Ytterligare en viktig fråga som lyfts i utredningen är vikten av en bra, välplanerad och genomtänkt utslussning efter avslutad vård. Placerade barn har ofta en särskilt utsatt situation när steget ut till vuxenlivet ska tas och behovet av stöd kan vara omfattande.

I några delar av förslaget till ny lagstiftning önskar förvaltningen förtydliganden. Exempelvis vad gäller ändringen av ”något annat socialt nedbrytande beteende” till ”något annat i sig självt nedbrytande beteende” och hur det påverkar ansvarsförhållandena mellan kommun och landsting. Om det innebär ett ökat ansvar för kommunen att bereda vård med stöd av LVU för barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar behövs omfattande kompetensutveckling och skapande av nya vårdformer då den typen av vård traditionellt inte legat på kommunen. Nya frågor om gränsdragningar uppstår också, till exempel vad gäller ätstörningar, självskadebeteende etc.

En annan oklarhet rör skrivningarna kring yngre barns deltagande i den muntliga förhandlingen i domstol. Hur ska det genomföras i praktiken för att det ska bli bra för barnet och skapa en delaktighet? Vilken kompetens krävs av alla inblandade och vilka förändringar behöver införas i själva processen?

Förslaget om att det i beslut om omedelbart omhändertagande ska anges om det grundas på sådana omständigheter som avses i 2 § (miljö) eller 3 § (beteende) i nuvarande LVU eller om beslutet grundas på båda dessa paragrafer kan skapa komplikationer. I många fall är det i det akuta skedet inte självklart vilken av paragraferna som är tillämplig och i vissa fall kan det i det senare utredningskedet visa sig vara den andra eller båda paragraferna. Att då redan från början ha behövt slå fast detta kan begränsa hanteringen och också försvåra samarbetet med barn och föräldrar.

Förvaltningen delar utredningens bedömning att förslagen kommer att leda till kostnadsökningar för kommunerna, som kommunerna behöver kompenseras för.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2015 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Cecilia Brinck m.fl. (M) och Lotta Edholm m.fl. (FP), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 augusti 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen ställer sig bakom förslagen i utredningen.

Utredaren har noga belyst problem som kan uppstå i skolgången för barn och unga som tvångsvårdas. Utredningen menar bland annat att samverkan mellan socialtjänst, hälso- och sjukvård och skola är centralt för att barn och unga som är placerade ska få ett samlat stöd och möjlighet till utveckling, god hälsa och utbildning. Dessa förslag stämmer väl överens med riktlinjerna i det Stödmaterial för samverkan mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan som kommunfullmäktige har beslutat om.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2015 att låta förvaltningens tjänsteutlåtande utgöra svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Benjamin Dousa m.fl. (M), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 september 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser sammanfattningsvis att utredningens förslag till förändringar i LVU är bra och att förslaget i stort kan bidra till en förstärkning av barnperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga samt leda till en viss kvalitetsutveckling inom den sociala barn och ungdomsvården.

Utredningen föreslår att socialnämnden aktivt ska erbjuda fristående stöd till föräldrar vars barn är placerade. Förvaltningen ser positivt på detta förslag, särskilt mot bakgrund av att nämnden, tillsammans med två andra stadsdelsnämnder, redan bedriver en sådan verksamhet som avses i förslaget. Effekterna av detta stöd har hittills visat sig positiva.

Vidare välkomnar förvaltningen utredningens förslag om att lyfta kompetensen på de särskilda ungdomshemmen för att uppnå bättre behandlingsresultat.

Dock anser förvaltningen att den ökade detaljregleringen av verksamheten, som förslaget innebär, kan bli problematisk att införa i den redan hårt ansträngda sociala barnvården.

Beträffande utredningens förslag om placerade barns rätt till hälsoinsatser och utbildning får förvaltningen anföra följande. Förslaget går ut på att lokala överenskommelser om samverkan mellan socialtjänst, hälso- och sjukvård och skola ska garantera att de placerade barnens behov av ifrågavarande insatser tillgodoses. Förvaltningens erfarenhet är att sådana överenskommelser kan fungera väl i de fall ett barn placeras inom den egna kommunen/landstinget. För placeringar som sker i annan kommun/landsting, vilket gäller för majoriteten av de barn som förvaltningen placerar, kommer lokala överenskommelser att saknas. Detta försvårar för förvaltningen att tillförsäkra det enskilda barnet tillräckliga resurser inom till exempel skola eller barnpsykiatri. Förvaltningen föreslår här förändringar i regelverket, som innebär att den skola eller det landsting där barnet är stadigvarande placerat har skyldighet att ge erforderligt stöd, behandling eller vård.

I utredningen föreslås att begreppet ”socialt nedbrytande beteende” i lagstiftningen vidgas till att omfatta även beteenden som kan betraktas som symptom på psykiatrisk störning. Svårigheter som härrör från psykiatrisk problematik ska således enligt förslaget omfattas av LVU-lagstiftningen, vilket innebär att kommunens ansvar för målgruppen ungdomar med neuropsykiatrisk problematik utvidgas än mer. Förvaltningen ser risker med förslaget. Socialtjänsten saknar både kompetens och resurser för målgruppen barn och unga med psykiatrisk problematik. Denna målgrupp behöver andra vårdformer än de som socialtjänsten för närvarande har tillgång till.

Utredningens förslag medför ökade kostnader för kommunerna. Hur kommunerna ska kompenseras för detta behandlas dock inte i utredningen.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2015 att lämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Jan Jönsson m.fl. (FP), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Thomas Flank (KD), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Lorena Delgado m.fl. (V), Salar Rashid m.fl. (S) och Rebwar Hassan m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Elisabeth Johnson m.fl. (M), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 31 augusti 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen stödjer de förslag som betänkandet lägger fram och instämmer i att barnrättsperspektivet behöver stärkas samt att ett viktigt led i detta arbete sker genom strukturerat tvärprofessionellt samarbete, kunskapsutveckling, samarbete med föräldrar och ett tätare samarbete med nyckelaktörer. Det är även av stor vikt att modernisera språket för att barn och unga ska kunna förstå sina rättigheter och samhällets skyldigheter.

Vissa förslag som betänkandet lägger fram har direkt påverkan på socialtjänstens arbete och förvaltningen vill särskilt lyfta fram tre av dem för att bidra till en nyanserad diskussion.

Betänkandet konstaterar exempelvis att mellantvång, det säga förebyggande insatser enligt 22 § LVU används i mycket liten utsträckning vilket förvaltningen instämmer i eftersom bestämmelsen är problematisk. När barn och unga som har ett behov av stöd och behandling inte ger sitt samtycke till de erbjudna insatserna så har socialtjänsten inga andra lagliga befogenheter att använda sig utav vilket gör att syftet med bestämmelsen urholkas. Förvaltningen föreslår, till skillnad från betänkandet, att bestämmelsen slopas.

Förvaltningen ställer sig vidare undrande till huruvida det är lämpligt för barn som är under 15 år att bli beviljade kontaktperson utan vårdnadshavarens samtycke eftersom det vid sådana situationer är lätt att barnet hamnar (försätts) i en lojalitetskonflikt vilket är direkt kontraproduktivt och motarbetar tanken med föräldrarnas delaktighet.

Betänkandet föreslår avslutningsvis att barn över 16 år ska ha rätt att bli beviljade en placering utan vårdnadshavarens samtycke. Förvaltningen anser att det är ett stort och betydande beslut som visserligen gäller frivilliga insatser enligt SoL men som inget barn och/eller ungdom bör kunna fatta helt självständigt vid en så pass ung ålder.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2015 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Johan Nilsson m.fl. (M), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Camilla Sarfors (KD), *bilaga 1*.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är överlag positiv till förslagen och står bakom dessa. Förslagen stärker barnens trygghet och det finns ett tydligt barnperspektiv i de förändringar som föreslås.

Förvaltningen uppmärksammar särskilt att det i slutbetänkandet framgår att den nya formuleringen av rekvisiten ska ändras till ”något annat i sig själv nedbrytande beteende”. Denna formulering är fortfarande otydlig och lämnar öppet för ett flertal tolkningar. Det framgår inte att barns nedbrytande beteende kan vara av annan karaktär som vid exempelvis neuropsykiatriska svårigheter eller vid allvarliga psykiatriska sjukdomar som kräver professionell psykiatrisk bedömning eller tvångsvård enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT).

Det framgår vidare att samverkan bör utökas men fortfarande saknas det en tydlighet i rekvisiten för LVU kring ansvarsfrågan. Konsekvensen blir att socialtjänsten får ta ansvar och formulera vård utifrån behov, som inte faller inom ramen för socialtjänstens uppdrag. Ingen gränsdragning finns i lagtexten vilket leder till att övriga och behövliga aktörer, exempelvis barnpsykiatrin, kan avsäga sig ansvar utifrån att socialtjänsten ska svara för allt nedbrytande beteende. Detta kan ske även i lägen där samverkan är avgörande för vården, vid exempelvis riskbedömningar utifrån psykisk ohälsa.

Barns delaktighet berörs i förslaget, vilket i sig är bra. I dagens läge är klimatet i domstolar inte barnvänligt. Miljön är steril och rättsprocesserna är utdragna och svårbegripliga för barn. Rättsprocesserna är även utlämnande för föräldrarna, vilket kan leda till skuld för barnen. För att barn ska kunna vara delaktiga krävs ett mer barnvänligt klimat i domstolarna.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2015 att lämna följande svar på remissen.

Kommunstyrelsens funktionshinderråd ser överlag positivt på förslaget till ändringar i lagstiftningen och det genomgående tydliga barnperspektiv som framgår av skrivningarna. Det är angeläget att barns rätt till inflytande, insyn och information stärks i den lagstiftning som så starkt påverkar det enskilda barnets livssituation, ofta mot dess egen vilja.

Funktionshinderrådet vill särskilt framhålla alla barns rättigheter, även de med funktionsnedsättning. Detsamma gäller alla föräldrars skyldigheter att skapa trygga och säkra uppväxtvillkor för sina barn och unga. Det finns alltid en risk att svåra förhållanden och missförhållanden förklaras med ett barns funktionsnedsättning. Vi ser med anledning av detta en särskild utsatthet för funktionsnedsatta barn och ungdomar.

Samtidigt är det viktigt att framhärda att tvångsvård av barn aldrig får ske enbart på grund av beteenden som beror på en funktionsnedsättning. Så som den nuvarande förändringen föreslås finns det en risk att så blir fallet. Vi ser med viss oro på att barn och unga med funktionsnedsättning alltså kan bli föremål för tvångsvård enbart på grund av sin funktionsnedsättning och de beteenden som denna för med sig.

Vi vill därför särskilt framhålla att stöd och serviceinsatser och behandling ska i första hand ges inom socialtjänstens insatser enligt SoL och LSS samt genom vård och behandling enligt HSL med kompetens om funktionsnedsättning och dess konsekvenser. Likaså är skolans insatser enligt Skollagen viktiga. LVU får inte ersätta förebyggande insatser och stöd till familjen och barn och unga ska inte få ”hamna mellan stolarna”.

Utredningen anser dock att samhället måste kunna tillförsäkra också barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar skydd enligt LVU om situationen är så allvarlig att det finns påtaglig risk för att barnets eller den unges hälsa eller utveckling skadas.

Det blir nu också särskilt viktigt att funktionshinderskompetensen finns även inom insatser enligt LVU. Därtill följer ett särskilt ansvar från kommunens sida att säkerställa att möjliga familjehemsplaceringar också har kompetens om funktionsnedsättningar.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Andrea Ström m.fl. (M) och Inga-Lill Persson (FP) enligt följande.

Vi välkomnar i grunden förslaget till ny LVU. Det är mycket välkommet att barnperspektivet nu stärks och att en del av de brister som funnits med den gamla lagen kan rättas till. Precis som förvaltningen skriver är barns möjlighet att göra sin röst hörd viktig, inte bara för att låta barnen kunna påverka de beslut som rör dem, utan även för att ge ett allsidigt underlag till utredningen.

Vi välkomnar att utredningen föreslår en ökad skyldighet för kommunerna att erbjuda stöd till föräldrar att skapa en god miljö i hemmet. Vi välkomnar också att kravet på övervägande var sjätte månad ersätts med en rapporteringsskyldighet. Den gällande ordningen bidrar till att skapa oro och osäkerhet hos barnen.

Vi ser även positivt på att kravet på vårdnadshavarens samtycke vid fortsättning av vård vid frivilliga placeringar mjukas upp för äldre barn. Det måste vara barnets bästa som står i centrum.

Brister i föräldraskapet drabbar även barnens hälsa. Bland annat därför anser vi att utredningen borde ha skärpt skrivningarna om läkarundersökningar och gjort dem mer eller mindre obligatoriska. Att 40 procent av barn som omhändertas enligt LVU inte genomgår läkarundersökning är en för hög siffra i ljuset av att en tredjedel av barnen som undersöks visar sig ha behov av uppföljning inom hälso- och sjukvården. Det finns också, som utredningen skriver, ett stort behov av att bättre följa upp hälsoutvecklingen hos barn även efter omhändertagandet.

Barn som omhändertas enligt LVU kan placeras i det egna hemmet. Detta är en relativt sällsynt men dock förekommande form av placering. Vi ser gärna att möjligheterna att använda den placeringen blir färre och att placering i det egna hemmet inte förekommer när det rör sig om barn och unga som befinner sig i eller är på väg in i kriminella eller på andra sätt antisociala miljöer.

Med tanke på den allvarliga kritik Barnombudsmannen har riktat mot användningen av avskiljningar vid särskilda ungdomshem är det bra att utredningen har sett över och föreslagit en skärpning av reglerna. Det är bra att tidsgränsen för avskiljning begränsas. Vi ifrågasätter dock om skillnaden mellan avskiljning med stängd eller öppen dörr är relevant och tillräcklig för att tillgodose den kritik som har riktats mot förfarandet.

En lyckad skolgång är den viktigaste skyddsfaktorn för att förhindra utanförskap hos unga. Därför välkomnar vi utredningens förslag att i både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen införa likalydande bestämmelser om samarbete inför, under och efter en placering.

Barn som är placerade har ofta särskilda behov relaterade till sin inläring. Det finns intressanta forskningsansatser på området. Sedan några år pågår i Stockholm och ett antal andra svenska städer projektet SkolFam. När resultatet av den pågående utvärderingen på riksnivå är klar bör regeringen titta på om detta är något som kan användas för att stärka stödet till placerade barn i sin skolgång. I mellantiden kan och bör Stockholms stad gå vidare med att implementera lärdomarna i ordinarie verksamhet.

Det finns i Stockholm och Sverige ett antal barn som missar stora delar eller hela sin skolpliktiga skolgång därför att föräldrarna håller dem borta från undervisningen utan att sociala myndigheter kan agera, något som har potentiellt mycket svåra och destruktiva effekter för barnens möjligheter till ett självständigt liv. Vi anser att socialtjänstlagen behöver

förtydligas med att långvarigt och medvetet brytande av skolplikten kan vara grund för ingripande.

Ersättaryttrande gjordes av Stina Bengtsson (C) i enlighet med Moderaternas och Folkpartiets gemensamma särskilda uttalande.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Cecilia Brinck m.fl. (M) och Lotta Edholm m.fl. (FP) enligt följande.

Vi välkomnar i grunden förslaget till ny LVU. Det är mycket välkommet att barnperspektivet nu stärks och att en del av de brister som funnits med den gamla lagen kan rättas till.

En lyckad skolgång är den viktigaste skyddsfaktorn för att förhindra utanförskap hos unga. Därför välkomnar vi utredningens förslag att i både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen införa likalydande bestämmelser om samarbete inför, under och efter en placering.

Barn som är placerade har ofta särskilda behov relaterade till sin inläring. Det finns intressanta forskningsansatser på området. Sedan några år pågår i Stockholm och ett antal andra svenska städer projektet SkolFam. När resultatet av den pågående utvärderingen på riksnivå är klar bör regeringen titta på om detta är något som kan användas för att stärka stödet till placerade barn i sin skolgång. I mellantiden kan och bör Stockholms stad gå vidare med att implementera lärdomarna i ordinarie verksamhet.

Det finns i Stockholm och Sverige ett antal barn som missar stora delar eller hela sin skolpliktiga skolgång därför att föräldrarna håller dem borta från undervisningen utan att sociala myndigheter kan agera, något som har potentiellt mycket svåra och destruktiva effekter för barnens möjligheter till ett självständigt liv. Vi anser att Socialtjänstlagen behöver förtydligas med att långvarigt och medvetet brytande av skolplikten kan vara grund för ingripande.

Utredningen bedömer att det finns ett fortsatt behov av bestämmelsen 22 § LVU (det så kallade mellantvånget), men ser också att kommunerna ofta anger att dessa bestämmelser idag används i ringa utsträckning, delvis p.g.a. en osäkerhet gällande deras tillämpning. Vi ser positivt på att kravet på vårdnadshavarens samtycke vid fortsättning av vård vid frivilliga placeringar mjukas upp för äldre barn. Det måste vara barnets bästa som står i centrum.

Barn som omhändertas enligt LVU kan placeras i det egna hemmet. Detta är en relativt sällsynt men dock förekommande form av placering. Vi ser gärna att möjligheterna att använda den placeringen blir färre och att placering i det egna hemmet inte förekommer när det rör sig om barn och unga som befinner sig i eller är på väg in i kriminella eller på andra sätt antisociala miljöer.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Benjamin Dousa m.fl. (M) enligt följande.

Vi välkomnar i grunden förslaget till ny LVU. Det är mycket välkommet att barnperspektivet nu stärks och att en del av de brister som funnits med den gamla lagen kan rättas till. Precis som förvaltningen skriver är barns möjlighet att göra sin röst hörd viktig, inte bara för att låta barnen kunna påverka de beslut som rör dem, utan även för att ge ett allsidigt underlag till utredningen.

Vi välkomnar att utredningen föreslår en ökad skyldighet för kommunerna att erbjuda stöd till föräldrar att skapa en god miljö i hemmet. Vi välkomnar också att kravet på övervägande var sjätte månad ersätts med en rapporteringsskyldighet. Den gällande ordningen bidrar till att skapa oro och osäkerhet hos barnen.

Vi ser även positivt på att kravet på vårdnadshavarens samtycke vid fortsättning av vård vid frivilliga placeringar mjukas upp för äldre barn. Det måste vara barnets bästa som står i centrum.

Brister i föräldraskapet drabbar även barnens hälsa. Bland annat därför anser vi att utredningen borde ha skärpt skrivningarna om läkarundersökningar och gjort dem mer eller mindre obligatoriska. Att 40 procent av barn som omhändertas enligt LVU inte genomgår läkarundersökning är en för hög siffra i ljuset av att en tredjedel av barnen som undersöks visar sig ha behov av uppföljning inom hälso- och sjukvården. Det finns också, som utredningen skriver, ett stort behov av att bättre följa upp hälsoutvecklingen hos barn även efter omhändertagandet.

Barn som omhändertas enligt LVU kan placeras i det egna hemmet. Detta är en relativt sällsynt men dock förekommande form av placering. Vi ser gärna att möjligheterna att använda den placeringen blir färre och att placering i det egna hemmet inte förekommer när det rör sig om barn och unga som befinner sig i eller är på väg in i kriminella eller på andra sätt antisociala miljöer.

Med tanke på den allvarliga kritik Barnombudsmannen har riktat mot användningen av avskiljningar vid särskilda ungdomshem är det bra att utredningen har sett över och föreslagit en skärpning av reglerna. Det är bra att tidsgränsen för avskiljning begränsas. Vi ifrågasätter dock om skillnaden mellan avskiljning med stängd eller öppen dörr är relevant och tillräcklig för att tillgodose den kritik som har riktats mot förfarandet.

En lyckad skolgång är den viktigaste skyddsfaktorn för att förhindra utanförskap hos unga. Därför välkomnar vi utredningens förslag att i både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen införa likalydande bestämmelser om samarbete inför, under och efter en placering.

Barn som är placerade har ofta särskilda behov relaterade till sin inläring. Det finns intressanta forskningsansatser på området. Sedan några år pågår i Stockholm och ett antal andra svenska städer projektet SkolFam. När resultatet av den pågående utvärderingen på riksnivå är klar bör regeringen titta på om detta är något som kan användas för att stärka stödet till placerade barn i sin skolgång. I mellantiden kan och bör Stockholms stad gå vidare med att implementera lärdomarna i ordinarie verksamhet.

Det finns i Stockholm och Sverige ett antal barn som missar stora delar eller hela sin skolpliktiga skolgång därför att föräldrarna håller dem borta från undervisningen utan att sociala myndigheter kan agera, något som har potentiellt mycket svåra och destruktiva effekter för barnens möjligheter till ett självständigt liv. Vi anser att Socialtjänstlagen behöver förtydligas med att långvarigt och medvetet brytande av skolplikten kan vara grund för ingripande.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Jan Jönsson m.fl. (FP) enligt följande.

Folkpartiet välkomnar att LVU-lagstiftningen ses över. Särskilt viktigt är ansatsen att försöka skriva lagen så att barn och unga själva ska kunna förstå vilka regler som gäller, vilka rättigheter de har och vad de kan förvänta sig av insatserna. Viktigt är också förslaget om ett nytt kapitel där det fastslås att barnet återkommande ska ha rätt till relevant information som ska anpassas till den enskildes ålder, mognad, erfarenhet och andra förutsättningar.

Utredningen föreslår utökning av socialtjänstens möjligheter till vård utan samtycke från vårdnadshavarna. Folkpartiet ställer sig positiva till detta. Det är tyvärr inte ovanligt att socialtjänsten föreslår stödinsatser till barn på grund av vårdnadshavarnas bristande omsorg eller misshandel av sina barn, men där vårdnadshavarna sedan förvägrar barnen insatserna. Det är fullt rimligt att ett barn under 15 år som själv önskar insatsen kontaktperson ska kunna få möjlighet till det om socialtjänsten bedömer det som lämpligt, oavsett vårdnadshavarnas inställning. Likaså är det fullt rimligt att ett barn över 16 år ska kunna ge medgivande till placering eller fortsatt placering utanför hemmet, viktigt inte minst i familjer där hedersproblematisering förekommer.

Omhändertagna barn har sämre fysisk och psykisk hälsa. Därför är utredningens förslag om obligatorisk läkarundersökning vid ansökan om LVU bra. Forskning har även konstaterat att det går väsentligt sämre för omhändertagna barn i skolan. Lagstiftningen bör därför också tydliggöra socialtjänstens ansvar för att barnens kunskapssituation kartläggs och att barnet får rätt stödinsatser i skolan.

Det är bra att nya LVU föreslår skärpa kraven på socialtjänsten att också bidra med insatser till föräldrarna för att de ska ges bättre möjligheter att på ett bra sätt ta emot sina barn i föräldrahemmet igen. Utredningens tilläggsdirektiv om att göra en översyn över hur långsiktighet och stabilitet kan säkerställas för barn som blir långvarigt placerade välkomnas. I vissa fall har barnets familjehem övergått till att bli barnets riktiga hem och det blir då orimligt att föräldrarnas rätt till sina barn går utöver barnets rätt till en fortsatt trygghet och kärleksfull uppväxt.

Skolframgång är den viktigaste skyddsfaktorn för alla barns utveckling. Därför ska socialtjänsten alltid aktivt följa upp barnets skolgång och vilket specialpedagogiskt stöd barnet får. Nya LVU bör möjliggöra för socialtjänsten att ingripa med tvångsmedel när barn hamnat i långvarig, destruktiv skolfrånvaro. Socialtjänstens insatser bör även i större utsträckning kunna innefatta behandlande insatser på plats i skolmiljön.

Ersättningsutredning gjordes av Thomas Flank (KD) i enlighet med folkpartiets reservation.

Särskilt uttalande gjordes av Lorena Delgado m.fl. (V), Salar Rashid m.fl. (S) och Rebwar Hassan m.fl. (MP) enligt följande.

Majoriteten delar förvaltningens svar på remiss gällande "att barnperspektivet måste stärkas vilket strukturerat tvärprofessionellt samarbete, kunskapsutveckling, samarbete med föräldrar och tätare samarbete med nyckelaktörer möjliggör".

Majoriteten vill därutöver anföra följande: Att förvaltningen stödjer slutbetänkandets förslag om att socialnämnden vid brister i hemmiljön om det är lämpligt också ska kunna besluta om kontaktperson för barn under 15 år utan vårdnadshavarens samtycke under förutsättning att barnet är positivt inställt till en sådan insats. I likhet med slutbetänkandets bedömning ser vi att "öppna insatser utan samtycke kan komma att fylla en viktig funktion att vidmakthålla positiva förändringar som uppnåtts under placeringstiden och förebygga återplacering (SOU 2015:71:43). Samt att bestämmelsen kan komma att stärka barnperspektivet ytterligare. Vi välkomnar också att socialnämnden vid "lämplighetsprövningen beakta förutsättningarna för att insatsen kan ges på sådant sätt att dess förebyggande och kompenserande möjligheter tas tillvara utan att barnens situation i hemmet försvåras (SOU 2015:71:43)".

Särskilt uttalande gjordes av Elisabeth Johnsson m.fl. (M) enligt följande.

Vi välkomnar i grunden förslaget till ny LVU. Det är mycket välkommet att barnperspektivet nu stärks och att en del av de brister som funnits med den gamla lagen kan rättas till. Precis som förvaltningen skriver är barns möjlighet att göra sin röst hörd viktig, inte bara för att låta barnen kunna påverka de beslut som rör dem, utan även för att ge ett allsidigt underlag till utredningen.

Vi välkomnar att utredningen föreslår en ökad skyldighet för kommunerna att erbjuda stöd till föräldrar att skapa en god miljö i hemmet. Vi välkomnar också att kravet på övervägande var sjätte månad ersätts med en rapporteringsskyldighet. Den gällande ordningen bidrar till att skapa oro och osäkerhet hos barnen.

Vi ser även positivt på att kravet på vårdnadshavarens samtycke vid fortsättning av vård vid frivilliga placeringar mjukas upp för äldre barn. Det måste vara barnets bästa som står i centrum.

Brister i föräldraskapet drabbar även barnens hälsa. Bland annat därför anser vi att utredningen borde ha skärpt skrivningarna om läkarundersökningar och gjort dem mer eller mindre obligatoriska. Att 40 procent av barn som omhändertas enligt LVU inte genomgår läkarundersökning är en för hög siffra i ljuset av att en tredjedel av barnen som undersöks visar sig ha behov av uppföljning inom hälso- och sjukvården. Det finns också, som utredningen skriver, ett stort behov av att bättre följa upp hälsoutvecklingen hos barn även efter omhändertagandet.

Barn som omhändertas enligt LVU kan placeras i det egna hemmet. Detta är en relativt sällsynt men dock förekommande form av placering. Vi ser gärna att möjligheterna att använda den placeringen blir färre och att placering i det egna hemmet inte förekommer när det rör sig om barn och unga som befinner sig i eller är på väg in i kriminella eller på andra sätt antisociala miljöer.

Med tanke på den allvarliga kritik Barnombudsmannen har riktat mot användningen av avskiljningar vid särskilda ungdomshem är det bra att utredningen har sett över och föreslagit en skärpning av reglerna. Det är bra att tidsgränsen för avskiljning begränsas. Vi ifrågasätter dock om skillnaden mellan avskiljning med stängd eller öppen dörr är relevant och tillräcklig för att tillgodose den kritik som har riktats mot förfarandet.

En lyckad skolgång är den viktigaste skyddsfaktorn för att förhindra utanförskap hos unga. Därför välkomnar vi utredningens förslag att i både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen införa likalydande bestämmelser om samarbete inför, under och efter en placering. Barn som är placerade har ofta särskilda behov relaterade till sin inläring. Det finns intressanta forskningsansatser på området. Sedan några år pågår i Stockholm och ett antal andra svenska städer projektet SkolFam. När resultatet av den pågående utvärderingen på riksnivå är klar bör regeringen titta på om detta är något som kan användas för att stärka stödet till placerade barn i sin skolgång. I mellantiden kan och bör Stockholms stad gå vidare med att implementera lärdomarna i ordinarie verksamhet.

Det finns i Stockholm och Sverige ett antal barn som missar stora delar eller hela sin skolpliktiga skolgång därför att föräldrarna håller dem borta från undervisningen utan att sociala myndigheter kan agera, något som har potentiellt mycket svåra och destruktiva effekter för barnens möjligheter till ett självständigt liv. Vi anser att Socialtjänstlagen behöver förtydligas med att långvarigt och medvetet brytande av skolplikten kan vara grund för ingripande.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Johan Nilsson m.fl. (M) enligt följande.

Vi välkomnar i grunden förslaget till ny LVU. Det är mycket välkommet att barnperspektivet nu stärks och att en del av de brister som funnits med den gamla lagen kan rättas till. Precis som förvaltningen skriver är barns möjlighet att göra sin röst hörd viktig, inte bara för att låta barnen kunna påverka de beslut som rör dem, utan även för att ge ett allsidigt underlag till utredningen.

Vi välkomnar att utredningen föreslår en ökad skyldighet för kommunerna att erbjuda stöd till föräldrar att skapa en god miljö i hemmet. Vi välkomnar också att kravet på övervägande var sjätte månad ersätts med en rapporteringsskyldighet. Den gällande ordningen bidrar till att skapa oro och osäkerhet hos barnen.

Vi ser även positivt på att kravet på vårdnadshavarens samtycke vid fortsättning av vård vid frivilliga placeringar mjukas upp för äldre barn. Det måste vara barnets bästa som står i centrum.

Brister i föräldraskapet drabbar även barnens hälsa. Bland annat därför anser vi att utredningen borde ha skärpt skrivningarna om läkarundersökningar och gjort dem mer eller mindre obligatoriska. Att 40 procent av barn som omhändertas enligt LVU inte genomgår läkarundersökning är en för hög siffra i ljuset av att en tredjedel av barnen som undersöks visar sig ha behov av uppföljning inom hälso- och sjukvården. Det finns också, som utredningen skriver, ett stort behov av att bättre följa upp hälsoutvecklingen hos barn även efter omhändertagandet.

Barn som omhändertas enligt LVU kan placeras i det egna hemmet. Detta är en relativt sällsynt men dock förekommande form av placering. Vi ser gärna att möjligheterna att använda den placeringen blir färre och att placering i det egna hemmet inte förekommer när det rör sig om barn och unga som befinner sig i eller är på väg in i kriminella eller på andra sätt antisociala miljöer.

Med tanke på den allvarliga kritik Barnombudsmannen har riktat mot användningen av avskiljningar vid särskilda ungdomshem är det bra att utredningen har sett över och föreslagit en skärpning av reglerna. Det är bra att tidsgränsen för avskiljning begränsas. Vi ifrågasätter dock om skillnaden mellan avskiljning med stängd eller öppen dörr är relevant och tillräcklig för att tillgodose den kritik som har riktats mot förfarandet.

En lyckad skolgång är den viktigaste skyddsfaktorn för att förhindra utanförskap hos unga. Därför välkomnar vi utredningens förslag att i både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen införa likalydande bestämmelser om samarbete inför, under och efter en placering.

Barn som är placerade har ofta särskilda behov relaterade till sin inlärnin. Det finns intressanta forskningsansatser på området. Sedan några år pågår i Stockholm och ett antal andra svenska städer projektet SkolFam. När resultatet av den pågående utvärderingen på riksnivå är klar bör regeringen titta på om detta är något som kan användas för att stärka stödet till placerade barn i sin skolgång. I mellantiden kan och bör Stockholms stad gå vidare med att implementera lärdomarna i ordinarie verksamhet.

Det finns i Stockholm och Sverige ett antal barn som missar stora delar eller hela sin skolpliktiga skolgång därför att föräldrarna håller dem borta från undervisningen utan att sociala myndigheter kan agera, något som har potentiellt mycket svåra och destruktiva effekter för barnens möjligheter till ett självständigt liv. Vi anser att Socialtjänstlagen behöver förtydligas med att långvarigt och medvetet brytande av skolplikten kan vara grund för ingripande.

Särskilt uttalande gjordes av Camilla Sarfors (KD) i enlighet med moderaternas särskilda uttalande.